

1

אח"כ נכנס

בי"ת לפני הקב"ה ואמרה לפניו רבש"ע רצונך שתברא
 בי את עולמך שבי משבחון לפניך באי עולם בכל
 יום, שנאמר ברוך ה' לעולם אמן ואמן (תהלים פ"ט),
 ברכו ה' מלאכיו וגו', ואומר ברכו ה' כל צבאו וגו'
 (שם ק"ג), ועתידין כל דורות העולם לומר לפניך ברוך
 ה' אלקי ישראל (שם ע"ב), ואומר וברוך שם כבודו
 לעולם ויסלא כבודו וגו', מיד קבל הקב"ה סמנו ואמר
 לו הן, א"ל ברוך הבא בשם ה', וברא בו את עולמו
 בבית שנאמר בראשית ברא אלהים וגו', האל"ף
 ביון ששמע הדבר וראה את הקב"ה מקבל הימנו וברא
 את העולם בבית עמד לו לצד אחר רשחק עד שקרא
 לו הקב"ה ואל"ף אל"ף ספני מה אתה שותק
 ואינך אומר כלום? השיב האל"ף ואמר רבש"ע אין
 בי כח לעמוד לפניך ולומר כלום, א"ל למה, א"ל
 מפני שכל האותיות הם נכנים במנין סרובה ואני במנין
 מועם, בי"ת בשנים נימ"ל בשלשה דל"ת בארבעה
 ה"א בחמשה ואני באחד, השיב הקב"ה ואמר לו אל"ף
 אל תירא שאתה ראש לכולן כמלך, אתה אחד ואני
 אחד ותורה אחת, ובך אני עתיד ליתנה לישראל עמי
 שנקראו אחד במתנה ולהנחילה להן על הר סיני
 שנאמר אנכי ה' אלהיך וגו' (פ' יתרו), ומנין שהאל"ף
 נקרא אחד שנאמר איכה ירדוף אחד אל"ף (פ' האזינו),
 ומנין שנקרא הקב"ה אחד שנאמר שמע ישראל ה'
 אלהינו ה' אחד, ומנין שהתורה אחת שנאמר תורה
 אחת יהיה לכם וגו' (פ' בא), ומנין שישראל נקרא
 אחד שנאמר ופי כעמך בישראל גוי אחד בארץ

(שמאל ב' ז'), אנכי ראש לכל הדברות ואלף ראש
 לכל האותיות.

אוריית גל עקבא

יט א בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו
 ב מדבר סיני: ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני ויחגו במדבר
 ג ויחן שם ישראל נגד ההר: ומשה עלה אל האלהים ויקרא אליו
 ד יהוה מן ההר לאמר כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל:
 ה אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים
 ואתם אתם אתכם אלי: ועתה אם שמעו תשמעו בקלי ושמרתם את
 ו בריתי והייתם לי סגלה מכל העמים כילי כלי הארץ: ואתם
 תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל
 בני ישראל:

כ"א י"ב

2

דרש ההוא גלילאה עליה דרב
 חסדא בריך רחמנא דיהב אוריין תליתאי
 לעם תליתאי על ידי תליתאי ביום תליתאי
 בירחא תליתאי כמאן טרבנן:

כ"א י"ב

3

אוריין תליתאי. תורה
 נביאים וכמונים: לעם תליתאי.
 כהנים לוי ושרפים: על יד
 תליתאי. משה תלמי לנטן מרים
 סהן ומשה: ביום תליתאי. לפישה:

כ"א י"ב

4

ויאמר יהוה אלי משה לך אלי העם וקדשתם היום ומחר וכבסו
 שמלתם: והיו נכנים ליום השלישי כי ביום השלישי ירד יהוה לעיני
 כלי העם עליהר סיני:

כ"א י"ב

5

אמרי ליה רבנן לרבי
 פרידא רבי עזרא בר בריה דרבי אבטולם
 דהוא עשירי לר' אלעזר בן עזריה דהוא עשירי
 לעזרא קאי אבכא אמר ל' מאי כולי האי אי
 בר אוריין הוא יאי *אי בר אוריין ובר אבהן
 יאי *ואי בר אבהן ולא בר אוריין אישא
 חיבליה אמרו ליה בר אוריין הוא אמר להו
 ליעול וליתי חוייה דהוה עכירא דעתיה פתח
 ואמר יבא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים
 יבא טוב זה משה דכתיב *ותרא אותו כי טוב
 הוא ויקבל *טוב זו תורה דכתיב *כי לקח משנה
 טוב נתתי לכם מטוב זה הקב"ה דכתיב *טוב
 ה' לכל לטובים אלו ישראל דכתיב *הטיבה ה'
 ה' לטובים יבא זה ויקבל זאת מזה לעם זו
 יבא זה זה משה דכתיב *כי זה משה האיש יבא
 ויקבל זאת זו התורה דכתיב *וזאת התורה יבא
 שמה אשר שם משה מזה זה הקב"ה דכתיב *זה
 אלי ואנודו לעם זו אלו ישראל שנאמר *עם
 זו ט קנית

כ"א י"ב

6

ונוהגין לשטח (ו) [ז] עשבים
 (ט) בשבועות בבית הכנסת והפתים (י) זכר לשמחת פתן תורה. ונוהגין (יא) בכמה מקומות לאכל (יב) מאכלי
 (יג) חלב ביום ראשון של שבועות. ונראה לי הטעם, שהוא (יד) כמו השני בתבשילין שלוקחים בליל פסח זכר
 לפסח וזכר לחגיגה. כן אוכלים מאכל חלב ואחר כך מאכל בשר, וצריכין להביא עמקם (טו) שתי לחם (טז) על
 השלחן שהוא במקום המזבח, ויש בנה (יז) זכרון לשתי הלחם שהיו מקריבין ביום הפסחים:

7

(יג) ביום ראשון וכיו. גם נוהגין (יא) בקצת מקומות לאכל הבט
 וחלב, מפני התורה שנמשלה לרבש וחלב, כמו שכתוב "רבש וחלב תחת לשונך וגו'":

8

כ"א י"ב

י"ב מזלות
 ואלו הן, ט"ה שו"ר תאומים סרט"ן ארי"ה בתול"ה מאזניים
 עקר"ב קש"ת גד"י דל"י דג"ים. ואלו הם י"ב חדשים בשנה, ניס"ן
 אייר סיון תמוז א"ב אלול תשרי חשוון כסלו טבת שבט
 אדר. ואלו הן שנים עשר מנהיגים בנפש, שתי יד"ים שתי רגל"ים
 שתי כליו"ת ככ"ד מר"ה המס"ם קיב"ה קרקב"ן וטחו"ל

כ"א י"ב

9

תאומים בעולם, וסיון בשנה, ורגל ימין בנפש.

כ"א י"ב

וביאור ענין זה שבא להת שבה אל הקדוש ברוך הוא על התורה שנתן לנו השם יתברך שמו. שכל הנבראים מצד שיש בהם חסרון כי אין גברא בקא חסרון וכל בעל חסרון יש בו יציאה מן היושר שהרי יש בו חסרון.

ולא כך התורה שהיא גזרת השם יתברך שהוא היושר לגמרי. וזה שאמר בריך רחמנא דיהיב אוריין הליהאי שכל דבר המשולש הוא שיש בו היושר בעבור השלישי שהוא באמצע אין נוטה מן היושר לא לימין ולא לשמאל. וכאשר יש ב' בלא ג' אין כאן יושר שאין כאן האמצעי שהוא היושר. וקאמר בריך רחמנא דיהיב לון אוריין הליהאי שדברי התורה אינם יוצאים מן היושר. ונתן איתם לעם תליהאי לאשר יש בהם היושר. ומפני כי יעקב היה שלישי לאבות בקרא יעקב ישראל מלשון ישר שהוא אמצעי בין אברהם ובין יצחק. וישראל שהם עם תליהאי מורה שיש בהם היושר ונקראים ישראל ישרים וגם ישראל (ברבים ל"ג) והיו בישראל מלך. ונתן אותם על ידי תליהאי שהוא משה כי מה שהיה משה שלישי מורה שיש בו היושר. וכאשר תעמוד על מדת משה תדע שהיה בו ביותר מדת היושר. כי תחלה יציאתו ראה איש מצרי מכה איש עברי והיה עושה בו דין ודבר זה מצד היושר. ואחר כך ביום השני אמר לרשע למה תכה רעך שכל זה ממדת היושר שהיה במשה. ואחר כך כשבא למדין ויבאו הרועים ויגרשום ויקם משה וישיען וכל זה ממדת היושר.

והיה תפארת ישראל כפי יא'

וג"כ שזה הטעם נכון למנהגינו שאנו מברכין בכל בקר שתי ברכות על התורה, כדי שתהא אחת נחשבת לברכה אחרונה על הלימוד שלמד אתמול שלא היה יכול לברכה קודם לכן עד שיישן בינתיים, והיו השינה הפסק והיו שפיר אחריה, (ג) ואין לומר שהיה יכול לברכה כשהפסיק ללמוד אתמול כשהלך לישן, דהא חייב להנות בה אפילו במטתו עד שישתקע השינה: * הג"ה ועיין לקמן סימן ל"ט סעיף א': וא"כ אין לו עת אחר לברכה עד הבקר כשיעור משנתו, והברכה השנייה היא נחשבת לברכה ראשונה על מה שילמוד היום שבא. ואע"פ שלפי זה היה לנו להקדים ברכת אשר בחר בנו וכו' קודם לעסוק בדברי תורה, דלעסוק להבא משמע, ותהיה ברכת אשר בחר בנו נחשבת ללימוד של אתמול ולעסוק על מה שילמוד היום, מ"מ הואיל וגבי ספר תורה תקנוה לברכה ראשונה לקחוה ג"כ כאן לברכה ראשונה ה. ועוד דלשון והערב נא וכו' נופל יותר לומר על מה שעבר מעל מה שילמוד, שאנו מתפללין שיערב בפנינו כל מה שלמדנו אתמול, שעל כיוצא בזה שייך לומר יותר לשון ערבות כלומר שיערב בפנינו ולא תשכח ממנו נעימות טעמה אע"פ שנלמוד היום יותר וטעמים אחרים, נתפלל שלא ידחה טעם מפני טעם, כמו שהוא הענין בדברים הנהיג הגשמיים, רק ישאר בפנינו ערבות הטעם הראשון עם ערבות הטעם האחרון, נ"ל.

חדא מטרוניתא אפוי נהירין אמרה סבא סבא חדא מהני תלת מילין אית כך או דשתוי חמרא את או דמלוי בריבית את או דמגדל חזירי את א"ל תיפת רוחא דהדיא איתתא דחרא מאלין תלת מילא לית כי אלא אולפני שכיח לי דהכין כתיב " חכמת אדם תאיר פניו ר' אבהו אתי למבריא חמוניה תלמודי דר' יוחנן אפוי נהורין אמרון תלמידים לרבי יוחנן אשכח רבי אבהו סימא אתא לגביה א"ל מאי אורייתא דרתא שמעת א"ל תוספתא עתיקא קרא עליה חכמת אדם תאיר פניו

והיה תפארת ישראל כפי יא'

חפתיה וכו'. ללמה לומר חכמת אדם משרי חכמים ספניו מאירין: חדא מן תלת וכו'. א' מג' דברים אלו כך: או מ"ה בריבית. שאין לו דלגט פלנסמו: או מגדל חזירין. שמרוח הכנה: א"ל או"פ שכיח לי. תלמודי מלוי כדל. ל"א שמלוי לו למדש דברים צמורה וסן מאירין פניו:

כפי יא' (100)

דחניא ר' אליעזר אומר אין לו לאדם ב"ט אלא או אוכל ושותה או יושב ושוהר' יהושע אומר חלקתו חציו לאכילה ושתיה וחציו לבית המדרש וא"ר יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו כתוב אחד אומר ויניס עעצרת לה' אלהיך וכתוב אחד אומר עעצרת נהי' תהיה לכם ר' אליעזר סבר או כולו לה' או כ"כ כולו לכם ור' יהושע סבר חלקתו חציו לה' וחציו לכם: (עב"ם סימן) א"ר אלעזר [י] הבל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם מ"ט יום שניתנה בו תורה הוא

כפי יא' (100)

ויעלו עלת ויזבחו זבחים שלמים, עד שלא הוקם המשכן וכו' והכל קרבו עולות (השתא משמע שלא היו מקריבין אלא עולות) עולות אין שלמים לא. והא כתיב ויזבחו זבחים שלמים לד' פרים (וסיני קודם הקמת המשכן היה ואת אמרת דעד שלא הוקם המשכן לא קרבו שלמים כלל). אלא אימא הכל [לכל] (בין לישראל בין לבני נח) קרבו עולות (אבל שלמים לא קרבו לבני נח ומשעת מתן תורה שנבחרו ישראל קרבו להם שלמים) עולות אין שלמים לא. כמ"ד לא קרבו שלמים בני נח.

כפי יא' (100)

ואריכ"ל בשעה שעלה משה לכרום אברו טלאכי הישרת לפני הקב"ה רכש"ע מה לילוד אשה בינינו אבר להן לקבל תורה בא אברו לפניו הכורה גנווה שגנווה לך חשע כאות ושבעים וארבעה דורות * קודם שנברא העולם אחא מבקש ליתנה לבשר דם * מה אגוש * כי חוכרנו וכן אדם כי חפקדו ה' אדונינו מה אדיר שכן בכל הארץ אשר תגה הודך על השמים אבר לו הקב"ה למשה החזיר להן תשובה אבר לפניו רכש"ע כתיירא אני שמאי ישרפוני כהבל שכפיהם אבר לו ארוז בכסא כבורי וחזור להן תשובה שנאמר * מאהו פני כסא פרישו עליו עננו

שוב מה כתיב בה וכוזר את יום השבת לקדשו כלום אתם עושים מלאכה שאתם צריכין שבות שוב מה כתיב בה לא חשא משא ומתן יש ביניכם שוב מה כתיב בה ככר את אביך ואת אבך אב ואם יש לכם שוב מה כתיב בה לא תרצח לא תנאף לא תגנוב * קנאה יש ביניכם יצד הרע יש ביניכם * * * * * (100)

רבי יצחק ברבי יוסי הוה אתי מקפוטקיא ללוד, פגע ביה רבי יהודה, אמר ליה רבי יצחק, תאמר דחבירנא חכימי מתניתא, אתעררו להאי עניינא, דיצר הרע יתנשי מן עלמא, בר ההיא שעתא לזיווגא, אמר ליה חייך הכי אצטריך יצר הרע לעולם כמטרא לעולם, דאלמלא יצר הרע חדותא דשמעתא לא ליהוי, צידיק תחזיק

היה תפארת ישראל כפי יא'

וכל מי שלא ישן בלילה כלל ועוסק בתורה מבטח לו שישלים שנתו ולא יארע לו שום נזק.

ומדרי דברי זכור אזכור מה ששמעתי קצת בני אדם טועין מדרך השכל בענין לימוד תורה ואמרו כי הלומד ומחדש חדושים ושמח ומתענג בלימודו אין זה לימוד התורה כ"כ לשמה כמו אם היה לומד כפשיטות שאין לו מהלימוד שום תענוג והוא רק לשם מצוה. אבל הלומד ומתענג בלימודו הרי מתערב בלימודו גם הנאת עצמו. ובאמת זה טעות מפורסם. ואדרבא כי זה היא עיקר מצות לימוד התורה להיות שש ושמח ומתענג בלימודו ואז דברי תורה נבלעין בדמו. ומאחר שנהנה מדברי תורה הוא נעשה דבוק לתורה.

היה תפארת ישראל כפי יא'